

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΥΠΟΥΡΓΩΝ

**Σύσταση Rec(2001)15
σχετικά με τη διδασκαλία της ιστορίας στην Ευρώπη του εικοστού πρώτου
αιώνα**

*(Εγκρίθηκε από την Επιτροπή Υπουργών
στις 31 Οκτωβρίου 2001 κατά την 771^η συνεδρίαση των αναπληρωτών υπουργών)*

Η Επιτροπή Υπουργών, κατ' εφαρμογή του άρθρου 15 παράγραφος β του Καταστατικού του Συμβουλίου της Ευρώπης,

Θεωρώντας ότι στόχος του Συμβουλίου της Ευρώπης είναι η επίτευξη μεγαλύτερης ενότητας μεταξύ των μελών του·

Έχοντας υπόψη την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τον Πολιτισμό, η οποία υπογράφηκε στο Παρίσι στις 19 Δεκεμβρίου 1954 και καλούσε τα υπογράφοντα κράτη να υποστηρίξουν τη μελέτη της ιστορίας και του πολιτισμού των άλλων συμβαλλομένων μερών και να την προωθήσουν στα εδάφη των άλλων συμβαλλομένων μερών· θυμίζοντας τις διασκέψεις κορυφής που πραγματοποιήθηκαν στη Βιέννη (1993) και στο Στρασβούργο (1997), κατά τις οποίες οι αρχηγοί κρατών και κυβερνήσεων των κρατών μελών του Συμβουλίου της Ευρώπης:

- εξέφρασαν την επιθυμία τους να καταστήσουν το Συμβούλιο της Ευρώπης απολύτως ικανό να ανταποκρίνεται στις προκλήσεις του εικοστού πρώτου αιώνα·

- διατύπωσαν την ανάγκη για εδραίωση της αμοιβαίας κατανόησης και εμπιστοσύνης μεταξύ των λαών, ιδιαίτερα μέσω μιας διδακτέας ύλης για το μάθημα της ιστορίας που θα αποσκοπεί στην εξάλειψη της προκατάληψης και θα υπογραμμίζει τη θετική αλληλεπίδραση μεταξύ των διαφορετικών θρησκειών, ιδεών και χωρών στην ιστορική εξέλιξη της Ευρώπης·

- επιβεβαίωσαν εκ νέου τις εκπαιδευτικές και πολιτιστικές διαστάσεις των κυριότερων προκλήσεων στην Ευρώπη του αύριο·

Επιβεβαιώνοντας ότι η ιδεολογική διαστρέβλωση και παραποίηση της ιστορίας δεν συνάδει προς τις θεμελιώδεις αρχές του Συμβουλίου της Ευρώπης, όπως ορίζονται στο Καταστατικό του·

Έχοντας υπόψη τις συστάσεις της Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης σχετικά με την ευρωπαϊκή διάσταση της εκπαίδευσης (Σύσταση 1111 (1989)) και σχετικά με την ιστορία και την εκμάθηση της ιστορίας στην Ευρώπη (Σύσταση 1283 (1996))·

Έχοντας υπόψη το υπ' αριθ. 1 Ψήφισμα, το οποίο υιοθετήθηκε κατά τη 19η Συνεδρίαση της Μόνιμης Διάσκεψης των Ευρωπαίων Υπουργών Παιδείας και έχει ως θέμα τις τάσεις και τα κοινά ζητήματα που αφορούν την εκπαίδευση στην Ευρώπη (Kristiansand, Νορβηγία, 1997), καθώς και τα συμπεράσματα και τα ψηφίσματα της 20ής Συνεδρίασης της Μόνιμης Διάσκεψης των Ευρωπαίων Υπουργών Παιδείας

σχετικά με το σχέδιο «Εκμάθηση και διδασκαλία της ιστορίας της Ευρώπης στον εικοστό αιώνα» (Κρακοβία, Πολωνία, 2000)·

Έχοντας υπόψη τη διακήρυξη που υιοθετήθηκε κατά την Άτυπη Διάσκεψη των Υπουργών Παιδείας της Νοτιοανατολικής Ευρώπης (Στρασβούργο, 1999), η οποία συνιστά την ανάληψη πρακτικών δραστηριοτήτων στα θεματικά πεδία στα οποία το Συμβούλιο της Ευρώπης διαθέτει μακροχρόνια και αναγνωρισμένη εμπειρογνωμοσύνη, συμπεριλαμβανομένης της διδασκαλίας της ιστορίας·

Λαμβάνοντας υπόψη τη διακήρυξη που υιοθετήθηκε στην Περιφερειακή Διάσκεψη των Υπουργών Παιδείας των χωρών του Καυκάσου (Τιφλίδα, Γεωργία, 2000)·

Έχοντας υπόψη την υπ' αριθ. R (98) 5 Σύσταση της Επιτροπής Υπουργών προς τα κράτη μέλη σχετικά με την εκπαίδευση στον τομέα της κληρονομιάς, στην οποία οι υπουργοί δηλώνουν ότι οι εκπαιδευτικές δραστηριότητες στον τομέα της κληρονομιάς δίνουν νόημα στο μέλλον μέσω της καλύτερης κατανόησης του παρελθόντος·

Λαμβάνοντας υπόψη το Ψήφισμα (98) 4 της Επιτροπής Υπουργών σχετικά με τις πολιτιστικές διαδρομές του Συμβουλίου της Ευρώπης·

Έχοντας υπόψη την υπ' αριθ. R(2000)1 Σύσταση της Επιτροπής Υπουργών προς τα κράτη μέλη σχετικά με την ενθάρρυνση της διασυνοριακής συνεργασίας μεταξύ των εδαφικών κοινοτήτων ή αρχών στον πολιτιστικό τομέα, στην οποία οι υπουργοί δηλώνουν ότι οι διασυνοριακές δραστηριότητες βοηθούν τους νέους να αποκτήσουν ένα διασυνοριακό όραμα και παράλληλα να συνειδητοποιήσουν την πολυμορφία των πολιτιστικών και ιστορικών παραδόσεων·

Λαμβάνοντας υπόψη τα ψηφίσματα που υιοθετήθηκαν κατά την 5η Διάσκεψη των Ευρωπαϊκών Υπουργών Πολιτιστικής Κληρονομιάς (Portorož, Σλοβενία, 2001), στα οποία οι υπουργοί δήλωσαν εκ νέου ότι η διδασκαλία της ιστορίας θα πρέπει να στηρίζεται στην κατανόηση και την ερμηνεία της κληρονομιάς και να προβάλλει το διασυνοριακό χαρακτήρα της κληρονομιάς·

Έχοντας υπόψη την υπ' αριθ. R(2000)13 Σύσταση της Επιτροπής Υπουργών προς τα κράτη μέλη σχετικά με μια ευρωπαϊκή πολιτική για την πρόσβαση σε αρχεία, στην οποία οι υπουργοί, λαμβάνοντας υπόψη το αυξανόμενο ενδιαφέρον του κοινού για την ιστορία και σημειώνοντας ότι η καλύτερη κατανόηση της νεότερης ευρωπαϊκής ιστορίας θα μπορούσε να συμβάλει στην πρόληψη των συγκρούσεων, ζητούν μια ευρωπαϊκή πολιτική για την πρόσβαση σε αρχεία η οποία να θεμελιώνεται σε αρχές που συνάδουν προς τις δημοκρατικές αξίες·

Έχοντας υπόψη την υπ' αριθ. R (97) 20 Σύσταση της Επιτροπής Υπουργών προς τα κράτη μέλη σχετικά με την «γλώσσα της εμπάθειας», στην οποία ως γλώσσα της εμπάθειας ορίζεται κάθε μορφή έκφρασης που συμβάλλει στη διάδοση, την προτροπή, την προαγωγή ή τη δικαιολόγηση του φυλετικού μίσους, της ξενοφοβίας ή του αντισημιτισμού, και στην οποία τονίζεται ότι η γλώσσα της εμπάθειας έχει πιο καταστροφικές επιπτώσεις όταν διαδίδεται από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης·

Λαμβάνοντας υπόψη το έργο που πραγματοποίησε στο παρελθόν το Συμβούλιο της Ευρώπης στον τομέα της διδασκαλίας της ιστορίας - με γνώμονα την ιδέα της συμφιλίωσης και της θετικής αλληλεπίδρασης μεταξύ των λαών - όπως το έργο του κατά τη μεταπολεμική περίοδο, το οποίο επικεντρώθηκε στην κατάργηση των εγχειριδίων ιστορίας που διαπνέονταν από μεροληπτικότητα και προκατάληψη, καθώς και το έργο του σχετικά με το σχέδιο «Ιστορία στη νέα Ευρώπη» και το

πρόγραμμα «Η διδασκαλία της ιστορίας και η νέα πρωτοβουλία του Γενικού Γραμματέα», το οποίο συνέδραμε τις δημοκρατίες της πρώην Σοβιετικής Ένωσης να αναπτύξουν μεθοδολογίες για τον εκσυγχρονισμό της διδασκαλίας της ιστορίας, να συγγράψουν νέα εγχειρίδια και να εξασφαλίσουν την κατάλληλη επιμόρφωση για τους εκπαιδευτικούς·

Έχοντας λάβει υπόψη τα αποτελέσματα του σχεδίου «Εκμάθηση και διδασκαλία της ιστορίας της Ευρώπης στον εικοστό αιώνα» και όλο το διδακτικό υλικό που παρουσιάστηκαν στην τελική διάσκεψη για το σχέδιο με τίτλο «Ο εικοστός αιώνας: Διασταύρωση απόψεων», η οποία είχε συμβολικό χαρακτήρα και διεξήχθη στον Οίκο της Ιστορίας της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας (Haus der Geschichte, Βόννη, Γερμανία, 2001)·

Σημειώνοντας ότι το σχέδιο «Εκμάθηση και διδασκαλία της ιστορίας της Ευρώπης στον εικοστό αιώνα» κατέστησε δυνατή, μεταξύ άλλων:

- την επίτευξη αξιοσημείωτης προόδου στη διαμόρφωση μιας πλουραλιστικής, χαρακτηριζόμενης από ανοχή, αντίληψης όσον αφορά τη διδασκαλία της ιστορίας, με την ανάπτυξη ατομικών ικανοτήτων έρευνας και ανάλυσης, μεταξύ άλλων·
- την ανάδειξη εκπαιδευτικών καινοτομιών, χρησιμοποιώντας τόσο τις τεχνολογίες πληροφοριών όσο και τις νέες πηγές διδακτικού υλικού·
- την παρουσίαση παραδειγμάτων που αφορούν ανοιχτές προσεγγίσεις των σημαντικότερων ζητημάτων της ευρωπαϊκής ιστορίας του εικοστού αιώνα,

Συνιστά στις κυβερνήσεις των κρατών μελών να προβούν στις ακόλουθες ενέργειες, σεβόμενες πάντα τις συνταγματικές τους δομές, τις εθνικές ή τοπικές συνθήκες και τα εκπαιδευτικά συστήματα:

- να αντλήσουν στοιχεία από τις αρχές που παρατίθενται στο παράρτημα της παρούσας σύστασης όσον αφορά τις τρέχουσες και μελλοντικές μεταρρυθμίσεις στον τομέα τόσο της διδασκαλίας της ιστορίας όσο και της επιμόρφωσης των καθηγητών ιστορίας·
- να διασφαλίσουν, μέσω των κατάλληλων εθνικών, περιφερειακών και τοπικών διαδικασιών, ότι οι οικείοι δημόσιοι ή ιδιωτικοί φορείς της χώρας τους είναι ενημερωμένοι σχετικά με τις αρχές που διατυπώνονται στην παρούσα σύσταση, με τη βοήθεια των εγγράφων αναφοράς στα οποία στηρίζεται, και ιδιαιτέρως των διδακτικών πόρων που προέκυψαν από το σχέδιο «Εκμάθηση και διδασκαλία της ιστορίας της Ευρώπης στον εικοστό αιώνα»·
- να συνεχίσουν, βάσει των ρυθμίσεων που θα καθοριστούν, τις δραστηριότητες που σχετίζονται με τη διδασκαλία της ιστορίας, προκειμένου να ενδυναμώσουν τις σχέσεις εμπιστοσύνης και ανοχής εντός και μεταξύ των κρατών και να ανταποκριθούν στις προκλήσεις του εικοστού πρώτου αιώνα·

- να υιοθετήσουν μια ενοποιημένη προσέγγιση, χρησιμοποιώντας άλλα σχέδια του Συμβουλίου της Ευρώπης, ιδιαίτερα το σχέδιο «Εκπαίδευση για δημοκρατική συνείδηση των πολιτών» και το έργο που έχει πραγματοποιηθεί στον τομέα της πολιτιστικής κληρονομιάς·
- Καλεί το Γενικό Γραμματέα του Συμβουλίου της Ευρώπης να γνωστοποιήσει την παρούσα σύσταση στα κράτη που έχουν υπογράψει την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τον Πολιτισμό, αλλά δεν είναι μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης.

Παράρτημα της Σύστασης Rec(2001)15

1. Οι στόχοι της διδασκαλίας της ιστορίας τον εικοστό πρώτο αιώνα

Η διδασκαλία της ιστορίας σε μια δημοκρατική Ευρώπη θα πρέπει:

- να κατέχει θέση ζωτικής σημασίας στην εκπαίδευση υπεύθυνων και ενεργών πολιτών και στην καλλιέργεια του σεβασμού κάθε είδους διαφορετικότητας, ο οποίος θα πηγάζει από την κατανόηση της εθνικής ταυτότητας και τις αρχές της ανοχής·
- να αποτελεί αποφασιστικό παράγοντα για τη συμφιλίωση, την αναγνώριση, την κατανόηση και την αμοιβαία εμπιστοσύνη μεταξύ των λαών·
- να διαδραματίζει ζωτικό ρόλο στην προαγωγή θεμελιωδών αξιών, όπως η ανοχή, η αμοιβαία κατανόηση, τα ανθρώπινα δικαιώματα και η δημοκρατία·
- να συνιστά ένα από τα ουσιώδη στοιχεία της αυτοβούλως συμφωνηθείσας ευρωπαϊκής οικοδόμησης, βάσει μιας κοινής ιστορικής και πολιτιστικής κληρονομιάς, η οποία εμπλουτίζεται μέσω της πολυμορφίας, ακόμα και με τις αντιμαχόμενες και ενίοτε τραγικές πτυχές της·
- να εντάσσεται σε μια εκπαιδευτική πολιτική που διαδραματίζει άμεσο ρόλο στην ανάπτυξη και την πρόοδο των νέων ατόμων, με σκοπό την ενεργή συμμετοχή τους στην ευρωπαϊκή οικοδόμηση, καθώς και στην ειρηνική ανάπτυξη των ανθρώπινων κοινωνιών σε παγκόσμια κλίμακα, με πνεύμα αμοιβαίας κατανόησης και εμπιστοσύνης·
- να καθιστά εφικτή την καλλιέργεια της πνευματικής ικανότητας των μαθητών να αναλύουν και να ερμηνεύουν τις πληροφορίες με κριτικό και υπεύθυνο τρόπο, μέσω του διαλόγου, της αναζήτησης ιστορικών στοιχείων και της ανοιχτής συζήτησης που βασίζεται σε μια πολυδιάστατη θεώρηση, ιδίως όσον αφορά επίμαχα και λεπτά ζητήματα·
- να επιτρέπει στους Ευρωπαίους πολίτες να ενισχύουν την ατομική και συλλογική τους ταυτότητα μέσω της γνώσης της κοινής ιστορικής τους κληρονομιάς στις τοπικές, περιφερειακές, εθνικές, ευρωπαϊκές και παγκόσμιες διαστάσεις της·
- να αποτελεί μέσο για την αποσόβηση των εγκλημάτων κατά της ανθρωπότητας.

2. Η κακή χρήση της ιστορίας

Η διδασκαλία της ιστορίας δεν πρέπει να αποτελεί μέσο ιδεολογικής νόθευσης, προπαγάνδας ή να χρησιμοποιείται για την προαγωγή μισαλλόδοξων και υπερεθνικιστικών, ξενοφοβικών, φυλετικών ή αντισημιτικών ιδεών.

Η ιστορική έρευνα και η ιστορία, όπως διδάσκεται στα σχολεία, δεν μπορούν με κανέναν τρόπο και για κανένα σκοπό να συνάδουν προς τις θεμελιώδεις αξίες και το Καταστατικό του Συμβουλίου της Ευρώπης, εάν επιτρέπουν ή ενθαρρύνουν την κακή χρήση της ιστορίας, κυρίως μέσω:

- της διαστρέβλωσης των γεγονότων ή της επινόησης ψευδών αποδεικτικών στοιχείων, παραποιημένων στατιστικών στοιχείων, πλαστών εικόνων κ.λπ.·

- της εμμονής σε ένα γεγονός για τη δικαιολόγηση ή την απόκρυψη άλλου·
- της διαστρέβλωσης του παρελθόντος με σκοπό την προπαγάνδα·
- μιας υπέρμετρα εθνικιστικής ερμηνείας του παρελθόντος, η οποία ενδέχεται να οδηγήσει στη διχοτόμηση των εννοιών «εμείς» και «αυτοί»·
- της αυθαίρετης χρήσης ιστορικών αρχείων·
- της απόρριψης ιστορικών γεγονότων·
- της παράλειψης ιστορικών γεγονότων.

3. Η ευρωπαϊκή διάσταση στη διδασκαλία της ιστορίας

Καθώς η ευρωπαϊκή οικοδόμηση εκφράζει τόσο την απόφαση που έλαβαν αυτοβούλως οι ίδιοι οι Ευρωπαίοι όσο και μια ιστορική πραγματικότητα, θα ήταν σκόπιμο:

- να παρουσιαστούν οι διαχρονικές ιστορικές σχέσεις μεταξύ τοπικού, περιφερειακού, εθνικού και ευρωπαϊκού επιπέδου·
- να προαχθεί η διδασκαλία των ιστορικών περιόδων και εξελίξεων που εμπεριέχουν μια προφανέστατη ευρωπαϊκή διάσταση, ιδίως των ιστορικών ή πολιτιστικών γεγονότων και τάσεων στα οποία στηρίζεται η ευρωπαϊκή συνείδηση·
- να αξιοποιηθεί κάθε διαθέσιμο μέσο, και κυρίως η τεχνολογία πληροφοριών, για την προώθηση σχεδίων συνεργασίας και ανταλλαγής μεταξύ των σχολείων σε θέματα που συνδέονται με την ιστορία της Ευρώπης·
- να καλλιεργηθεί το ενδιαφέρον των μαθητών για την ιστορία άλλων ευρωπαϊκών χωρών·
- να καθιερωθεί ή να αναπτυχθεί η διδασκαλία της ιστορίας της οικοδόμησης της Ευρώπης.

Προκειμένου να προαχθεί η ευρωπαϊκή διάσταση στη διδασκαλία της ιστορίας σε μια διευρυμένη, δημοκρατική και ειρηνική Ευρώπη, θα ήταν σκόπιμο:

- να ληφθούν υπόψη τα αποτελέσματα των εργασιών που πραγματοποιήθηκαν στη διάρκεια του σχεδίου «Εκμάθηση και διδασκαλία της ιστορίας της Ευρώπης στον εικοστό αιώνα», το οποίο διεξήχθη από το Συμβούλιο Πολιτιστικής Συνεργασίας, τόσο ως προς το περιεχόμενο όσο και ως προς τη μεθοδολογική προσέγγιση·
- να αντληθούν στοιχεία από τα προγράμματα του Συμβουλίου της Ευρώπης σχετικά με τη μεταρρύθμιση της διδασκαλίας της ιστορίας και τη συγγραφή νέων εγχειριδίων και μεθοδολογικών οδηγιών, στο πλαίσιο δραστηριοτήτων για την ανάπτυξη και την εδραίωση της δημοκρατικής σταθερότητας·
- να αντληθούν στοιχεία από τα προγράμματα του Συμβουλίου της Ευρώπης σχετικά με την ευαισθητοποίηση και τη διδασκαλία όσον αφορά την κληρονομιά·

- να επιδιωχθεί η όσο το δυνατόν ευρύτερη διάδοση του διδακτικού υλικού που παράχθηκε στο πλαίσιο του σχεδίου «Εκμάθηση και διδασκαλία της ιστορίας της Ευρώπης στον εικοστό αιώνα» με την αρμόζουσα χρήση των τεχνολογιών πληροφοριών και επικοινωνίας·
- να παρασχεθεί μεγαλύτερη βοήθεια κατά την προετοιμασία νέας διδακτέας ύλης και κανόνων για τη διδασκαλία της ιστορίας, συμπεριλαμβανομένης της συγγραφής νέων εγχειριδίων, κυρίως στη Ρωσική Ομοσπονδία, τις χώρες του Καυκάσου, τη Νοτιοανατολική Ευρώπη και την περιοχή της Μαύρης Θάλασσας·
- να αξιοποιηθεί το πρόγραμμα συνεχούς επιμόρφωσης του Συμβουλίου της Ευρώπης για το εκπαιδευτικό προσωπικό, προκειμένου να μπορέσουν οι εκπαιδευτικοί να αποκτήσουν τις νέες αυτές γνώσεις σε ένα ευρωπαϊκό πλαίσιο που τους δίνει τη δυνατότητα να αντιπαραβάλλουν απόψεις και εμπειρίες.

4. Περιεχόμενο διδακτέας ύλης

Η διδασκαλία της ιστορίας, παρόλο που πρέπει να αποφεύγει τη συσσώρευση εγκυκλοπαιδικών γνώσεων, πρέπει ωστόσο να συμπεριλαμβάνει τα ακόλουθα:

- ευαισθητοποίηση γύρω από το θέμα της ευρωπαϊκής διάστασης, η οποία θα λαμβάνεται υπόψη κατά την προετοιμασία της διδακτέας ύλης, ούτως ώστε να ενσταλαχθεί στους μαθητές η «ευρωπαϊκή συνείδηση» που είναι δεκτική προς τον υπόλοιπο κόσμο·
- καλλιέργεια του κριτικού πνεύματος των σπουδαστών, της ικανότητας προσωπικής σκέψης, της αντικειμενικότητας και της αντίστασης στη χειραγωγή τους·
- γεγονότα και στιγμές που αποτέλεσαν ορόσημο της ιστορίας της Ευρώπης, η μελέτη της οποίας πραγματοποιείται σε τοπικό, εθνικό, ευρωπαϊκό και παγκόσμιο επίπεδο, μέσα από ιδιαίτερες σημαντικές περιόδους και περιστατικά·
- μελέτη όχι μόνο της πολιτικής, αλλά και της οικονομικής, κοινωνικής, πολιτιστικής και κάθε άλλης διάστασης της ευρωπαϊκής ιστορίας·
- καλλιέργεια της φιλομάθειας και του ερευνητικού πνεύματος, κυρίως με τη χρήση μεθόδων εξεύρεσης κατά τη μελέτη της κληρονομιάς που επιτρέπει την προβολή των διαπολιτισμικών επιρροών·
- εξάλειψη των προκαταλήψεων και των στερεοτύπων με την προβολή, στη διδακτέα ύλη της ιστορίας, των θετικών αλληλεπιδράσεων μεταξύ διαφορετικών θρησκειών, χωρών και σχολών σκέψης κατά την ιστορική εξέλιξη της Ευρώπης·
- κριτική μελέτη περιπτώσεων κακής χρήσης της ιστορίας, είτε αυτές προέρχονται από την απόρριψη ιστορικών γεγονότων, τη διαστρέβλωση, την παράλειψη, την άγνοια είτε από το σφετερισμό για ιδεολογικούς σκοπούς·
- μελέτη επίμαχων ζητημάτων η οποία βασίζεται στη θεώρηση των διάφορων γεγονότων, απόψεων και αντιλήψεων, καθώς και στην αναζήτηση της αλήθειας.

5. Μέθοδοι εκμάθησης

Χρήση πηγών

Για τη διάδοση των ιστορικών γεγονότων και την παρουσίασή τους με σκοπό την εκμάθηση μέσω μιας κριτικής και αναλυτικής προσέγγισης, θα πρέπει να χρησιμοποιούνται όσο το δυνατόν περισσότερες πηγές διδακτικού υλικού. Ειδικότερα:

- αρχεία που το κοινό μπορεί να συμβουλευτεί, ιδίως στις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης οι οποίες επιτρέπουν σήμερα την πρόσβαση σε αυθεντικά κείμενα, σε αντίθεση με το παρελθόν·
- ντοκιμαντέρ και έργα μυθοπλασίας, καθώς και οπτικοακουστικά προϊόντα·
- υλικό που μεταδίδεται με την τεχνολογία πληροφοριών, το οποίο θα πρέπει να αποτελεί αντικείμενο ατομικής και συλλογικής μελέτης, στο πλαίσιο της οποίας ο καθηγητής διαδραματίζει ζωτικό ρόλο·
- όλα τα είδη μουσείων του εικοστού αιώνα που έχουν ιδρυθεί στην Ευρώπη και τα ιστορικά μέρη με συμβολική σημασία, τα οποία συνδράμουν τους μαθητές να διαμορφώσουν μια αντικειμενική αντίληψη των πρόσφατων γεγονότων, ιδιαίτερα στην καθημερινή τους διάσταση·
- η προφορική ιστορία, χάρη στην οποία οι προφορικές μαρτυρίες για τα πρόσφατα ιστορικά γεγονότα καθιστούν την ιστορία πιο ζωντανή για τους νέους και η οποία μπορεί να παρουσιάσει την οπτική γωνία και τις απόψεις όσων δεν έχουν συμπεριληφθεί στη «γραπτή ιστορία».

Προσωπική έρευνα

Οι μαθητές θα πρέπει να ενθαρρύνονται να διενεργούν προσωπική έρευνα, ανάλογα με το επίπεδό τους και τις περιστάσεις, προκειμένου να καλλιεργείται η φιλομάθειά τους, να αναλαμβάνουν περισσότερες πρωτοβουλίες όσον αφορά τη συλλογή πληροφοριών και να ενισχύεται η ικανότητά τους να εξάγουν την ουσία των γεγονότων.

Ομαδική έρευνα

Οι ομάδες μαθητών, οι τάξεις και τα σχολεία θα πρέπει να ενθαρρύνονται να αναλαμβάνουν σχέδια έρευνας ή ενεργούς μάθησης, προκειμένου να δημιουργούνται οι κατάλληλες συνθήκες για διάλογο και αντιπαράθεση απόψεων, η οποία θα χαρακτηρίζεται από ευρύτητα πνεύματος και ανοχή.

Η διεπιστημονική και πολυεπιστημονική προσέγγιση

Για την εκμάθηση της ιστορίας θα πρέπει πάντα να αξιοποιούνται οι εκπαιδευτικές δυνατότητες μιας διεπιστημονικής και πολυεπιστημονικής προσέγγισης με τη δημιουργία συνδέσμων με τα άλλα μαθήματα του συνολικού αναλυτικού προγράμματος, όπως τη λογοτεχνία, τη γεωγραφία, τις κοινωνικές επιστήμες, τη φιλοσοφία, καθώς και τις τέχνες και τις επιστήμες.

Η διεθνής και διασυνοριακή προσέγγιση

Ανάλογα με τις περιστάσεις, θα πρέπει να ενθαρρύνεται η υλοποίηση διεθνών και διασυνοριακών σχεδίων που βασίζονται στη μελέτη κοινού θέματος, σε συγκριτικές προσεγγίσεις ή στην εκτέλεση κοινής εργασίας από διάφορα σχολεία σε διάφορες χώρες, με την αξιοποίηση, μεταξύ άλλων, των νέων δυνατοτήτων που προσφέρει η τεχνολογία πληροφοριών, της ανάπτυξης δεσμών και της καθιέρωσης ανταλλαγών μεταξύ των σχολείων.

6. Διδασκαλία και μνήμη

Παράλληλα με την προβολή των θετικών επιτευγμάτων του εικοστού αιώνα, όπως η χρήση των επιστημών για ειρηνικούς σκοπούς, ήτοι βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης, και η εξάπλωση της δημοκρατίας και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, θα πρέπει να καταβληθεί κάθε δυνατή προσπάθεια στον εκπαιδευτικό τομέα για την αποσόβηση της επανεμφάνισης ή της απόρριψης των καταστρεπτικών γεγονότων που σημάδεψαν τον αιώνα αυτό, δηλαδή του Ολοκαυτώματος, των γενοκτονιών και άλλων εγκλημάτων κατά της ανθρωπότητας, της εθνοτικής εκκαθάρισης και των μαζικών παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών αρχών στις οποίες το Συμβούλιο της Ευρώπης είναι ιδιαίτερα αφοσιωμένο. Για το σκοπό αυτό, θα πρέπει:

- να παρέχεται βοήθεια στους μαθητές για να γνωρίσουν και να συνειδητοποιήσουν τα γεγονότα και τις αιτίες τους που σημάδεψαν με το ζοφερότερο τρόπο την ευρωπαϊκή και παγκόσμια ιστορία·
- να διατυπωθούν σκέψεις σχετικά με τις ιδεολογίες που οδήγησαν σε αυτά και τον τρόπο αποσόβησης οποιασδήποτε πιθανότητας επανεμφάνισης των εν λόγω γεγονότων·
- να διαμορφωθούν, να αναπτυχθούν και να συντονιστούν τα σχετικά προγράμματα συνεχούς επιμόρφωσης του εκπαιδευτικού προσωπικού στα κράτη μέλη του Συμβουλίου Πολιτιστικής Συνεργασίας·
- να διευκολυνθεί η πρόσβαση στην ήδη υπάρχουσα τεκμηρίωση για το θέμα αυτό με τη χρήση, μεταξύ άλλων, νέων τεχνολογιών και να αναπτυχθεί δίκτυο κέντρων διδακτικών πόρων στον εν λόγω τομέα·
- να υλοποιηθεί και να παρακολουθηθεί η εφαρμογή της απόφασης των υπουργών Παιδείας (Κρακοβία, 2000) σχετικά με τον καθορισμό μιας ημέρας στα σχολεία, η οποία θα επιλεγεί με βάση την ιστορία της κάθε χώρας και θα είναι αφιερωμένη στη μνήμη των νεκρών του Ολοκαυτώματος και στην αποσόβηση των εγκλημάτων κατά της ανθρωπότητας·
- να επεκταθεί η ειδική συνδρομή του Συμβουλίου της Ευρώπης στον εκπαιδευτικό τομέα εντός της ειδικής ομάδας (Task Force) για τη διεθνή συνεργασία σχετικά με την εκπαίδευση για το Ολοκαύτωμα, τη μνήμη και την έρευνα.

7. Αρχική και συνεχής επιμόρφωση για τους καθηγητές ιστορίας

Με την εξειδικευμένη αρχική και συνεχή επιμόρφωση των καθηγητών ιστορίας θα πρέπει να επιδιώκονται τα εξής:

- να καταστούν ικανοί και να ενθαρρυνθούν οι καθηγητές ιστορίας να εφαρμόζουν πολύπλοκες μεθόδους διδασκαλίας της ιστορίας, οι οποίες βασίζονται στην έρευνα και απαιτούν στοχασμό·
- να ενημερωθούν οι μελλοντικοί καθηγητές ιστορίας και όσοι ασκούν ήδη το επάγγελμα σχετικά με όλα τα τελευταία προϊόντα, μέσα και μεθόδους, ιδιαίτερα στις περιπτώσεις που απαιτείται η χρήση των τεχνολογιών πληροφοριών και επικοινωνίας·
- να εξοικειωθούν οι καθηγητές με την εφαρμογή τεχνικών διδασκαλίας οι οποίες δεν περιορίζονται στα πραγματικά στοιχεία, παρόλο που τα λαμβάνουν υπόψη τους, και αποσκοπούν στο να καταστήσουν τους μαθητές ικανούς να ερμηνεύουν και να αναλύουν τα ιστορικά γεγονότα και την επίδράσή τους στο παρόν, σε διάφορα πλαίσια, όπως κοινωνικό, γεωγραφικό, οικονομικό, κ.λπ.·
- να μπορέσουν οι καθηγητές να εφαρμόζουν τεχνικές αξιολόγησης οι οποίες λαμβάνουν υπόψη όχι μόνο τις πληροφορίες που απομνημονεύουν οι μαθητές, αλλά και τις δραστηριότητες που μπορούν να αναπτύσσουν χάρη στη γνώση των εν λόγω πληροφοριών, είτε αυτές προϋποθέτουν έρευνα, συζήτηση ή ανάλυση επίμαχων θεμάτων·
- να μπορέσουν οι καθηγητές να επινοούν και να δημιουργούν στην τάξη τους συνθήκες εκμάθησης διεπιστημονικού χαρακτήρα, σε συνεργασία με συναδέλφους τους.

Καθώς οι τεχνολογίες πληροφοριών και επικοινωνίας οδηγούν σε τροποποίηση του ρόλου του καθηγητή ιστορίας, είναι σημαντικό:

- να παρασχεθούν δυνατότητες ανταλλαγών, προκειμένου οι καθηγητές να μπορέσουν να γνωρίσουν τη μεγάλη ποικιλία των συνθηκών εκμάθησης που περιλαμβάνουν τους εν λόγω νέους ρόλους·
- να υποστηριχθεί η δημιουργία ομάδων συζήτησης που θα πραγματεύονται την αβεβαιότητα, τους δισταγμούς και τις δυσκολίες του επαγγέλματος σχετικά με τις νέες αυτές μεθόδους διδασκαλίας·
- να δημιουργηθούν τράπεζες πόρων οι οποίες να προσδιορίζουν όχι μόνο τα διαθέσιμα έγγραφα και τις τοποθεσίες στο Διαδίκτυο, αλλά και την εγκυρότητα των πληροφοριών που προέρχονται από τα εν λόγω έγγραφα και τοποθεσίες.

Προκειμένου να επιτευχθούν οι εν λόγω στόχοι και να δημιουργηθεί συγκεκριμένο προφίλ για τους καθηγητές ιστορίας, θα ήταν σκόπιμο:

- να παρασχεθεί στα ιδρύματα επιμόρφωσης καθηγητών ιστορίας η απαραίτητη υποστήριξη για τη διατήρηση και βελτίωση της ποιότητας της προσφερόμενης επιμόρφωσης και να αναπτυχθεί ο επαγγελματισμός και η κοινωνική θέση των καθηγητών ιστορίας ειδικότερα·
- να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στην επιμόρφωση των εκπαιδευτών των καθηγητών ιστορίας, με βάση τις αρχές της παρούσας σύστασης·
- να ενισχυθεί η διεξαγωγή συγκριτικών ερευνών σχετικά με τους στόχους, τις δομές και τα πρότυπα της αρχικής και συνεχούς επιμόρφωσης των καθηγητών ιστορίας και, κατ' αυτόν τον τρόπο, να προαχθεί η συνεργασία μεταξύ των αρμόδιων ιδρυμάτων και η ανταλλαγή των απαραίτητων πληροφοριών για τη μεταρρύθμιση της αρχικής και συνεχούς επιμόρφωσης των καθηγητών ιστορίας, καθώς και της συνεχούς επιμόρφωσης των εκπαιδευτών·
- να επιδιωχθούν και να ενισχυθούν οι εταιρικές σχέσεις μεταξύ όλων των ιδρυμάτων που δραστηριοποιούνται ή σχετίζονται με τον τομέα της επιμόρφωσης των καθηγητών ιστορίας (ιδίως τα μέσα μαζικής ενημέρωσης), με σκοπό την ανάδειξη της ιδιαίτερης αποστολής τους και των συγκεκριμένων αρμοδιοτήτων τους.

8. Τεχνολογίες πληροφοριών και επικοινωνίας

Παράλληλα με τη συμμόρφωση προς τη νομοθεσία και το σεβασμό της ελευθερίας έκφρασης, θα πρέπει να ληφθούν τα απαραίτητα μέτρα για την καταπολέμηση της διάδοσης ρατσιστικού, ξενοφοβικού και ρεβιζιονιστικού υλικού, κυρίως μέσω του Διαδικτύου.

Στο πλαίσιο της ευρύτατης χρήσης των τεχνολογιών πληροφοριών και επικοινωνίας από τους νέους, τόσο στη σχολική όσο και στην εξωσχολική τους ζωή, είναι σημαντικό να εφαρμόζονται μέθοδοι και τεχνικές διδασκαλίας με γνώμονα το γεγονός ότι οι εν λόγω τεχνολογίες:

- αποτελούν πόρους ζωτικής σημασίας για τη διδασκαλία της ιστορίας·
- χρήζουν ενδεδειγμένης εξέτασης όσον αφορά την ποικιλομορφία και την αξιοπιστία των πηγών·
- επιτρέπουν στους καθηγητές και τους μαθητές να έχουν πρόσβαση σε νέες πηγές και σε πολλαπλές ερμηνείες·
- διευρύνουν θεαματικά την πρόσβαση σε ιστορικές πληροφορίες και γεγονότα·
- αυξάνουν και διευκολύνουν τις ευκαιρίες ανταλλαγών και διαλόγου.

Επιπλέον, θα ήταν σκόπιμο να δημιουργηθούν οι απαραίτητες συνθήκες για να μπορέσουν οι καθηγητές:

- να βοηθούν τους μαθητές τους, κατά τη διαδικασία επιλογής, να αξιολογούν οι ίδιοι την αξιοπιστία των πηγών και των πληροφοριών που λαμβάνουν από αυτές·

- να εφαρμόζουν στην τάξη διαδικασίες που ενισχύουν την κριτική ανάλυση, δέχονται την ύπαρξη ποικίλων απόψεων και υιοθετούν μια διαπολιτιστική προσέγγιση για την ερμηνεία των γεγονότων·
- να βοηθούν τους μαθητές τους να αναπτύσσουν δεξιότητες όπως η κριτική ανάλυση και η αναλογική σκέψη.